
Розділ III

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРОВАДЖЕННЯ

---

*ГЛУШКОВ Валерій Олександрович
КОЗАКОВА Ірина Віталіївна*

КОРОТКИЙ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ УМОВНО-ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ДЕРЖАВИ ІЗРАЇЛЯ «ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ТЮРЕМНОГО УВ'ЯЗНЕННЯ ПІД УМОВОЮ»

Інститут умовно-дострокового звільнення від відбування покарання в єврейському кримінальному праві регулюється Законом «Звільнення від тюремного ув'язнення під умовою» та Законом про кримінальне право.

Дослідження та аналіз інституту умовно-дострокового звільнення від відбування покарання здійснено за критеріями: 1) види покарання, при відбуванні яких можливе умовно-дострокове звільнення; 2) підстави застосування умовно-дострокового звільнення; 3) порядок умовно-дострокового звільнення; 4) нагляд за особами, умовно-достроково звільненими з місця позбавлення волі.

1) кримінальне право Ізраїля передбачає наступні основні види покарання: а) тюремне ув'язнення (в тому числі довічне ув'язнення); б) відбування тюремного ув'язнення у виді виправних робіт; в) умовне тюремне ув'язнення; г) штраф; ґ) громадсько-корисні роботи; д) обов'язок утриматись від вчинення злочину; є) компенсація. Умовно-дострокове звільнення в Ізраїлі застосовується до осіб, яким призначено покарання у виді тюремного ув'язнення. Згідно з Законом «Звільнення від тюремного ув'язнення під умовою» [5] під поняттям «тюремне ув'яз-

нення» («מאסר») розуміється строкове позбавлення волі в межах кримінальної справи, за винятком позбавлення волі за невивлату штрафу. Під поняттям «довічне тюремне ув'язнення» («מאסר עולם») законодавець має на увазі тюремне ув'язнення на невизначений строк [5]. Відповідно до статті 41 Глави бет Закону про кримінальне право «якщо за злочин призначається довічне тюремне ув'язнення і при цьому судом не встановлюється, що воно є обов'язковим, то строк довічного тюремного ув'язнення не повинен перевищувати 20 років» [4, с. 107]. Обов'язковим покаранням згідно з єврейським законодавством є покарання, яке прямо передбачено санкціями статей нормативно-правових актів, а поняття «необов'язкове» виходить з прав суду призначати вид покарання на свій розсуд.

2) для застосування умовно-дострокового звільнення наука кримінального права передбачає одночасне існування двох обставин: умови законодавця (факт відбуття засудженим частини встановленого строку покарання) та підстава застосування умовно-дострокового звільнення. Ізраїльський Закон «Звільнення від тюремного ув'язнення під умовою» визначає різний порядок звільнення в залежності від строків тюремного ув'язнення, а саме:

- «2. Ув'язнений, строк покарання якого не менше 3-х місяців і не більше 6-ти, має право після відбуття 2/3 строку подати спеціальне клопотання начальнику тюрем про дострокове звільнення»;
- «3. Ув'язнений, за винятком засудженого до довічного позбавлення волі («מאסר עולם»), строк покарання якого перевищує 6 місяців, має право після відбуття 2/3 строку подати клопотання до спеціальної Комісії про дострокове звільнення»;
- «4. Ув'язнений, за винятком засудженого до довічного позбавлення волі, строк покарання якого не менше 25 років, має право також подати клопотання до спеціальної Комісії про дострокове звільнення, навіть якщо не минуло 2/3 від тюремного строку»;
- «5. Засуджений до довічного позбавлення волі, має право після відбуття 2/3 строку подати клопотання до особливої Комісії про дострокове звільнення» [5].

Другою невід'ємною підставою для застосування умовно-дострокового звільнення є доведеність того, що ув'язнений не є небезпечним для суспільства [5]. («אין מסכן את שלום הציבור»)

Комісія, яка приймає рішення щодо застосування умовно-дострокового звільнення, встановлює наявність факту «відновлення» («שיקום») правової поведінки особи під час тюремного ув'язнення. До даного висновку члени Комісії мають прийти на підставі законодавчо закріплених ознак, що характеризують злочинця, а саме: тяжкість вчиненого злочину та обставини його скоєння; зміст обвинувальних висновків, поданих проти ув'язненого; минулі злочини ув'язненого; попередні висновки

засідань Комісій з питань застосування умовного звільнення, в тому числі висновки щодо відмови; поведінку ув'язненого в тюрмі; лікування від наркоманії, у разі, якщо ув'язнений страждав від наркотичної залежності; позитивне ставлення до громадських робіт в тюрмі; дотримання ув'язненим внутрішнього порядку тюрми: наявність стягнень/заохочень; участь ув'язненого в злочинних групах в середині тюрми; втеча з тюрми; висновок служби тюрем, поліції та прокуратури [5].

3) згідно з приписами Закону «Звільнення від тюремного ув'язнення під умовою» умовою звільнення являється те, що «ув'язнений в період звільнення під умовою не скоїть злочин, за який передбачено покарання у виді тюремного ув'язнення на строк від 3-х місяців і більше» [5]. Строк умови дорівнює періоду між звільненням і закінченням відбуття строку в тюрмі. Щодо осіб, які відбувають покарання у виді довічного ув'язнення, то їх строк умови дорівнює «строку довічного тюремного ув'язнення, призначеного судом, який засуджений фактично відбув на момент звільнення» [5]. У разі вчинення протягом іспитового строку злочину, покарання призначається за правилами сукупності шляхом складання покарань за скоєний новий злочин, до якого приєднується невідбута частина покарання.

Крім основної умови для застосування умовно-дострокового звільнення «не вчиняти новий злочин» на особу можуть бути покладені інші передбачені Законом Ізраїля вимоги, а саме: проходження встановленого органами пробації спеціального лікування; повідомлення начальника тюрми про місце свого перебування під час звільнення; протягом 48 годин після звільнення стати на облік в органах поліції за місцем свого проживання; раз в місяць протягом іспитового строку доповідати органам поліції про місце свого проживання, а у разі його зміни терміново повідомити органи поліції та начальника тюрми; особи, які відбували своє покарання за особливий вид злочинів (насилля в родині, злочини проти статевої недоторканості) зобов'язується не перебувати в межах проживання потерпілої сторони. Крім того, особи зобов'язуються мати при собі довідку на підтвердження умовно-дострокового звільнення і пред'являти її на першу вимогу органу поліції [5].

Умовно-дострокове звільнення за ізраїльськими кримінальними нормами здійснюється державою в особі: начальника тюрми («נציב הכלא»), до компетенції якого входить звільнення засуджених, строк покарання яких не менше 3-х місяців і не більше 6-ти; Спеціальної Комісії («ועדת שחרורים»), яка розглядає всі інші випадки звільнення за винятком осіб, які відбувають покарання у виді довічного тюремного ув'язнення; Особливої Комісії («ועדת שחרורים מיוחדת») – надалі Комісія.

До складу Спеціальної Комісії входять: суддя; дві особи, призначені міністром юстиції, які мають досвід роботи не менше 5-ти років в галузі

кримінології, соціальної роботи, психології, психіатрії або виховання; офіцер служби тюрем.

До складу Особливої Комісії входять: суддя Верховного суду; суддя Окружного суду; особа, призначена міністром юстиції, яка має досвід роботи не менше 10-ти років в галузі кримінології, соціальної роботи, психології, психіатрії або виховання.

Після того, як засуджений у встановлений строк звернеться з відповідним клопотанням, за результатами засідання Комісія приймає такі рішення: 1) загальний висновок щодо програми «відновлення» поведінки засудженого, здійсненою Адміністрацією, вдосконалення програм щодо роботи або лікування засудженого; 2) поведінка засудженого є «відновленою» і особа не потребує подальшого відбування покарання у виді тюремного ув'язнення; 3) в поведінці засудженого не відбулось ніяких змін і він потребує подальшого відбування покарання у виді тюремного ув'язнення [5]. У разі відмови Комісії щодо умовно-дострокового звільнення, ув'язнений має право подати повторне клопотання не раніше 6-ти місяців з дня винесення зазначеного рішення.

Особи, засуджені до довічного тюремного ув'язнення («אסיר עולם»), мають право подати повторне клопотання щодо застосування умовно-дострокового звільнення не раніше, ніж через 1 рік з дня винесення рішення про відмову, в тому числі враховуючи думку Особливої Комісії щодо наявності зміни обставин, які були підставою для відмови в умовно-достроковому звільненні. Крім того, ув'язнений може повторно клопотати про своє звільнення і раніше встановлених законом строків, якщо доведе наявність істотних обставин, що не були і не могли бути відомі особі на час першого засідання Комісії.

Рішення начальника тюрем або Комісій щодо умовно-дострокового звільнення ув'язнений або юридичний радник уряду мають право оскаржити в Окружному суді. Рішення Окружного суду можна оскаржити у Верховному суді, якщо отримано дозвіл від судді окружного або Верховного суду.

4) Нагляд за особами, звільненими з місць ув'язнення, покладається на органи пробації, поліції та тюрем.

Література

1. Воробьев В. П. Государство Израиль: правовые основы возникновения и статус личности. – М.: Издате л. дом Национальное обозрение, 2001. – 167 с.
2. Большая Советская энциклопедия: в 30-ти т.: [под ред.: Н. К. Байбакова, А. А. Благонравова, В. Х. Василенка, А. П. Виноградова и др.]; гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1975. – Т. 19. – 647 с.
3. Государство Израиль: Справочник / отв. ред. В. В. Беневоленский и др. – М.: Наука, 1986. – 280 с.
4. Дорфман Марат Закон об уголовном праве Израйля: постоянный перевод с иврита на русский язык. – М.: Наука, 2010. – 315 с.

5. Закон «Звільнення від тюремного ув'язнення під умовою». – 2001 («שחרור ממשקל על-אלאי ממשקל») // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nevo.co.il/law_htmlLaw01/056_025.htm
6. Крылов Н. Е., Серебrenников А. В. Уголовное право современных зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии). Учебное пособие. – М.: Зерцало, 1998. – 345 с.
7. Беспалько В. Г. Общая характеристика и принципы синайского уголовного законодательства (по материалам Книги Исход Ветхого Завета). – Юридическая наука, № 3 – 2013. – 23 с.
8. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26, ст. 131;
9. Ширман И. Ш. Ветхий Завет и его мир (Ветхий Завет, как памятник литературной и общественной мысли Передней Азии). – М.: Политиздат, 1987. – 315 с.

ГУДЗЬ

Людмила В'ячеславівна

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ

Проведення в останнє десятиліття в Україні виборів різних видів показало тенденцію до зростання кількості порушень виборчого законодавства, які мають злочинний характер. При цьому такі порушення ставали все більш системними та масштабними і посилювали свій негативний вплив на хід виборів та їх результати.

Тому видається за необхідне охарактеризувати основні види правопорушень, які вчиняються під час виборів. Правопорушення – це суспільно небезпечні діяння (як дія, так і бездіяльність), суб'єктом вчинення яких може бути як фізична, так і юридична особа. Скоєння злочинів і правопорушень у період проведення виборчих кампаній дискредитує сутність виборів як демократичного інституту формування органів влади, дуже часто призводить до непередбачуваних результатів [1, с. 134].

Зокрема, ці правопорушення були такими: 1) перешкоджання здійсненню виборчого права шляхом підкупу, обману чи іншим чином; 2) підроблення та використання підроблених відкріпних посвідчень на право голосу; 3) підроблення та використання підроблених виборчих бюлетенів; 4) підроблення інших виборчих документів – заяв виборців про видачу відкріпних посвідчень чи голосування за межами приміщення для голосування; 5) підроблення протоколів про результати голосування виборців на виборчих дільницях; 6) неправомірний вплив службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування на хід виборчого процесу, неправомірне втручання у здійснення виборчих процедур (зловживання владою або посадовим становищем) тощо.